

N:o 53.

Af herr **J. Bengtsson** i Bjärnalt, *om skrifvelse till Kungl. Maj:t i fråga om förslag till författning angående pantlånerörelsen.*

Att många och stora brister vidlåda lagstiftningen om pantlånerörelsen, torde af ingen kunna förnekas. Men hittills har just ingenting gjorts för att råda bot härpå. Visserligen framlade en enskild motionär för 25 år sedan i Andra Kammaren ett skisseradt förslag till ordnande af pantlånerörelsen i riket, men lagutskottet, »som hyste tvifvelsmål, huruvida pantlånerörelsen skulle kunna på lagstiftningens väg så ordnas, att de gifna bestämmelserna icke kunde på mångahanda sätt kringgås», afstyrkte enhälligt förslaget; och utan debatt biföll kammaren utskottets hemställan.

Tre år senare — den 7 november 1884 — utfärdade dock Kungl. Maj:t på hemställan af öfverståthållareämbetet, som funnit, att den enskilda pantlånerörelsen visat sig vara ett kraftigt medel till främjande af brott mot äganderätten, en kungörelse angående villkoren för idkande af pantlånerörelse. Härmed var visserligen mycket vunnet, men ändock återstod och återstår ännu mycket att göra för att förekomma alla de olägenheter, som äro förknippade med ifrågavarande lånerörelse.

Särskildt ett par af dessa olägenheter torde för de flesta vara allmänt kända. Redan år 1881 kunde motionären i denna kammare vittna om den sorgliga uppmärksamhet, som pantlånerörelsen tilldragit sig: »den fattige hufvudern, som fallit offer för dryckenskapslasten, beröfvar sin lidande maka och barn deras nödtorftiga artiklar för att genom pantlånerens benägna medverkan bereda ytterligare näring åt sin lidelse. Brotts-

lingar och minderåriga hafva i pantbanken lättare än annorstädes att på en olofligen åtkommen vara genast erhålla penningar».

Ännu i dag är pantlånerörelsen föremål för samma sorgliga uppmärksamhet, och med afseende på ofvannämnda två missförhållanden har knappt någon förändring till det bättre inträdt efter utfärdandet af 1884 års nådiga kungörelse. Detta kan möjligen bero på svårigheten att lagstifta i detta ämne, men nog borde man väl kunna finna ut några föreskrifter, som gjorde det omöjligt för öfverlastade personer och minderåriga samt sådana, hvilka kunde misstänkas hafva på oärligt sätt kommit i besittning af det gods, som erbjudes till belåning, att i pantbanken skaffa sig klingande mynt. Svårigheten att afgöra, huruvida en person är öfverlastad eller minderårig, torde ej vara så stor; svårare ställer det sig nog, då det gäller att afgöra, huruvida en lånesökare är en tjuf eller icke, men säkert är, att en vida strängare kritik borde kunna utöfvas mot lånesökare än hvad som nu är fallet.

Det finnes ju förbud att utskänka brännvin till den, som är rusig eller minderårig; hvarför icke utestänga dem äfven från pantbanken? Därmed skulle mycket vara vunnet; ty pantbanken är väl icke till för att göra det så lätt som möjligt för den notoriske drinkaren att förvandla det sista plagg han äger i brännvin? Och pantlånaren borde väl, om icke utaf sitt samvete så dock utaf fruktan för lagens straff, känna sig uppfordrad att afvisa en minderårig, som kanske på sin öfverlastade eller brottslige faders eller moders befallning kommer för att pantsätta törhända det sista reella bohagsting, som finnes kvar i hemmet, eller det värdeföremål, som kanske strax förut på oärligt sätt anskaffats.

Huru denna fråga på bästa sätt skall lösas, tilltror jag mig icke att afgöra. Dock skall jag tillåta mig framhålla ett par synpunkter, som torde vara af betydelse vid frågans bedömande. Först och främst borde den förtjänst, pantlånaren ägde att beräkna, af lagstiftaren begränsas, så att han endast finge uppbära en måttlig ränta. Ett eventuellt öfverskott vid den oinlösta pantens försäljning borde användas för de fattigas bästa. Vidare borde förbud utfärdas för utlämnande af lån åt öfverlastade, minderåriga och dem, som skäligen kunde misstänkas för att vara tjufvar eller delaktiga i tjufnadsbrott. Ett beviljad lån borde icke genast utlämnas till lånesökanden, utan först efter t. ex. 24 timmar från det ansöknungen blifvit gjord. Under mellantiden borde pantlånaren kunna vara i tillfälle att skaffa sig underrättelse, huruvida behovet af lån är trängande; pantbankens enda uppgift borde nämligen vara att hjälpa — icke att på samma gång stjälpa. Slutligen borde åt någon myndighet uppdragas att utöfva noggrann kontroll öfver det sätt, hvarpå lånen utlämnas. En sådan kon-

troll åligger väl redan nu, åtminstone enligt lagens mening, polismyndigheten, men endast »då den därtill finner skäl».

Det är min öfvertygelse, att dessa eller liknande föreskrifter skulle i icke ringa mån hindra mången från att beträda brottets bana eller komma in på lastens eller det ekonomiska fördärfvets väg.

Enär denna fråga, enligt min tanke, är af djupt ingripande betydelse för hela vårt land, torde den böra underkastas en grundlig och allsidig utredning. Jag tillåter mig därför hemställa,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t tacktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till författning angående ordnande af pantlånerörelsen i riket.

Stockholm den 25 januari 1906.

J. Bengtsson.
